

Preekoutline: Filemon | Jurriën St Jago

Predikant: Jurriën St Jago

Schriftlezing: Filemon 1-25

Thema: Wat is liefde?

Preek: <https://refbapemmeloord.nl/preken/wat-is-liefde-filemon/>

Introductie: de brief aan Filemon

Wat voor brief is dit?

- Korte maar krachtige brief van Paulus aan Filemon (Filemon 1-25).
- Prachtig voorbeeld van christelijke liefde; dat is het onderwerp van de preek: 'Wat is liefde?'
- Introductie van een brief wordt vaak overgeslagen, maar ook daarin valt veel te leren.

De afzender: Paulus als gevangene (Filemon 1)

- Paulus introduceert zichzelf niet als apostel, maar als 'gevangene van Christus Jezus'.
- Bewuste keuze: hij laat zijn status en autoriteit als apostel los en kiest een nederige houding.
- Hij kijkt voorbij de gevangenismuren in Rome naar de Koning der koningen; met trots noemt hij zich gevangene van Christus Jezus.
- Die houding kleurt de hele brief: hij schrijft niet met sterke hand of machtsvertoon, maar met herderlijke zorg.
- Timotheus wordt 'de broeder' genoemd: een geloofsgenoot, een gelijke, schouder aan schouder in de bediening. Zijn naam onderstreept het verzoek.

De geadresseerden (Filemon 1-2)

- In Griekse brieven is de eerst genoemde de hoofd-geadresseerde: Filemon, 'de geliefde en mede-arbeider'.
- Appia, waarschijnlijk de vrouw van Filemon, ook 'de geliefde'.
- Archippus: 'onze medestrijder', niet op de achterbank maar in de frontlinie van de evangeliebediening.
- Vraag aan de gemeente: wie kan ons medestrijder noemen? Wie weet zich door ons gesteund, geestelijk of praktisch, in gebed of anderszins?
- De brief is ook gericht aan de huisgemeente bij Filemon thuis: geen privébrief, maar met implicaties voor de hele gemeente.
- Huisgemeenten waren gewoon in de eerste eeuwen; Filemon is voorganger van deze gemeente.

Filemon: wie is hij? (Filemon 1, 22)

- Bekend om zijn liefde en geloof; mede-arbeider in het evangelie.
- Heeft een groot huis: een gemeente kan er samenkomen (Filemon 2).
- Paulus vraagt aan het eind ook een logeerkamer voor zichzelf (Filemon 22): Filemon zet zijn middelen praktisch in voor het evangelie.
- Gastvrijheid als uitdrukking van zijn liefde.

Achtergrond: wanneer en waarom? (Filemon 10-11)

- Paulus schrijft vanuit Rome, rond 60-62 na Christus.
- Tegelijk met de brief aan de Kolossenzen; Onesimus brengt beide brieven mee.
- Onesimus: een weggelopen slaaf van Filemon, bij Paulus tot geloof gekomen; Paulus noemt hem 'mijn zoon die ik heb voortgebracht in de boeien' (Filemon 10).
- Paulus stuurt hem terug met een verzoek aan Filemon.
- Structuur van de brief: versen 1-7 dankzegging voor Filemons bemoediging in het verleden; versen 8-25 het verzoek en de toekomst.

Kanttekening: slavernij in de oudheid

- Wij lezen de tekst met een bril gekleurd door 2000 jaar wereldgeschiedenis; dat beeld klopt niet voor de eerste eeuw.
- Theoloog Thomas Schreiner: slavernij in de Grieks-Romeinse wereld was niet gebaseerd op ras of etniciteit.
- Mensen werden slaaf door oorlog of om een schuld af te betalen; slaven konden dokter, leraar of architect zijn; vrijlating was mogelijk.
- Toch waren er ook slaven die onder verschrikkelijk fysiek en mentaal misbruik leden en basale mensenrechten misten.
- Paulus' doel is niet sociale hervorming of afschaffing van de slavernij; hij maakt geen statement op X.
- Zijn doel: instructies geven over hoe te leven op een godsvrezende manier op de plek waar God hen geplaatst heeft, of je nu slaaf of meester bent.

Broederliefde als centraal thema

Wat is christelijke liefde?

- Belangrijk thema in de brief: broederliefde, christelijke liefde in de gemeente.
- Die liefde moet voorrang krijgen in het leven van gelovigen, in de onderlinge omgang én als getuigenis naar buiten.
- Niet naar buiten gericht om indruk te maken, maar een gemeente die liefde betoont wekt bij de buitenwereld de reactie: 'Deze liefde is anders.'
- De brief is voor de originele lezers 'counter-cultural': het gaat tegen de normen van de cultuur in.
- Een weggelopen slaaf die terugkwam wachtte normaal een enorme straf; Paulus roept op tot broederliefde in plaats daarvan.

Broederliefde bij herhaling oproepen (1 Thessalonicenzen 4:9-12)

- Paulus roept verschillende gemeenten op tot broederliefde; het is geen eenmalig verzoek.
- 1 Thessalonicenzen 4:9: 'U bent zelf door God onderwezen om elkaar lief te hebben.'
- Opdracht: nog veel meer doen, rustig zijn, eigen zaken behartigen, werken met eigen handen.
- Doel: 'op een gepaste wijze wandelen ten opzichte van hen die buiten staan' (1 Thessalonicenzen 4:12).
- Drie lagen: (1) in het eigen hart, (2) in de gemeente, (3) als getuigenis voor de buitenwereld.

Dankzegging en gebed (Filemon 4-7)

Paulus bidt voor de gemeente (Filemon 4-5)

- Paulus denkt aan de gemeente niet vluchtig maar biddend: 'terwijl ik steeds in mijn gebeden aan u denk' (Filemon 4).
- Aansporing voor voorgangers, oudsten én alle gemeenteleden: broeders en zusters door de week heen biddend voor Gods troon brengen.
- Hij dankt voor Filemons liefde en geloof in de Heer Jezus en zijn liefde voor alle heiligen (Filemon 5).
- Dat is een getuigenis: 'Ik hoor namelijk...' Zo stond Filemon bekend.

Gebed voor vruchtdragende kennis van God (Filemon 6; Kolossenzen 1:9-10)

- Filemon 6 is een ingewikkelde Pauluszin; Kolossenzen 1:9-10 geeft licht op wat Paulus bedoelt.
- Kolossenzen 1:9-10: 'vervuld worden met de kennis van Zijn wil, in alle wijsheid en geestelijk inzicht, zodat u wandelt op een wijze de Heere waardig.'
- Het gaat niet om kennis die alleen in het hoofd blijft hangen; het is kennis die in het hart zingt en zich omzet in geloofsdaden en liefdesdaden.
- Uitkomst: waardig wandelen, vrucht dragen in elk goed werk, groeien in de kennis van God.
- Paulus bidt dat de gemeenschap in het geloof vrucht mag dragen in het leven van Filemon. → Laten wij ook zo voor elkaar bidden.

Praktische liefde die verfrist (Filemon 7)

- Filemons liefde is niet een 'fuzzy feeling' of warm gevoel; het is liefde die zichtbaar wordt in geloofsdaden.
- Die praktische liefde geeft Paulus vreugde en troost (Filemon 7).
- 'De harten van de heiligen zijn door u verfrist, broeder': letterlijk het binnenste van de medegelovigen is door hem verfrist.
- Zo willen we bekend staan, groot of klein in de gemeente: dat we voor anderen een verfrissing zijn.

De basis voor Paulus' verzoek (Filemon 8-16)

Aansporing door liefde, niet door bevel (Filemon 8-9)

- Paulus bouwt zijn verzoek zorgvuldig op; hij valt niet met de deur in huis.
- 'Hoewel ik in Christus grote vrijmoedigheid heb om u te bevelen... spoor ik u veel liever aan door de liefde' (Filemon 8-9).
- Als apostel had hij de autoriteit om te zeggen: doe dit, en snel. Maar dat doet hij niet.
- Hij openbaart zich als fijngevoelige voorganger met herderlijke zorg.
- Het gaat niet om blinde gehoorzaamheid, maar om gehoorzaamheid die voortkomt uit de verbondenheid in het evangelie en de verandering die Christus teweeggebracht heeft.

Paulus als oude man en gevangene (Filemon 9)

- In de Grieks-Romeinse wereld kwam een man op leeftijd groot respect toe; Paulus beroept zich daarop.
- Hij doet geen beroep op medelijden, maar op respect: 'vanuit respect zou u zo moeten handelen.'

- Als gevangene van Christus heeft hij afstand gedaan van waar hij recht op had, om Christus' wil.
- Nu vraagt hij Filemon exact hetzelfde te doen bij het aannemen van Onesimus: doe afstand van waar je recht op hebt.

Onesimus: van nutteloos naar nuttig (Filemon 10-12)

- Paulus introduceert Onesimus als 'mijn zoon die ik heb voortgebracht in de boeien' (Filemon 10): geestelijke vaderschap.
- 'Geen nut' en 'veel nut' (Filemon 11): woordspeling op de naam Onesimus, die 'bruikbaar, nuttig' betekent.
- Eerst deed hij zijn naam oneer aan als nutteloze slaaf die schulden maakte en wegrende; nu maakt hij zijn naam waar.
- 'Neem hem met wie ik innig verbonden ben weer aan' (Filemon 12): verbondenheid in Christus is de diepste band; daarnaast ook vriendschap en praktische hulp in Rome.

Onesimus dient Paulus namens de gemeente (Filemon 13)

- Paulus had hem willen houden zodat hij hem namens Filemon zou dienen in de gevangenis (Filemon 13).
- 'Namens u dient hij mij': de gemeente in Kolosse was niet fysiek aanwezig, maar iemand uit hun midden wel.
- Vergelijk Romeinen 15: Paulus plant reis naar Spanje via Rome; 'door jullie hulp reis ik naar Spanje.' Evangeliebediening is nooit een individuele aangelegenheid.
- Ook vandaag: evangeliebediening doe je niet alleen; Gods gemeente is groter dan één groep.

De kans om vrijwillig lief te hebben (Filemon 14)

- 'Ik heb zonder uw goedvinden niets willen doen, opdat uw weldaad niet gedwongen maar vrijwillig bewezen zou worden' (Filemon 14).
- Paulus geeft Filemon de kans om vrijwillig lief te hebben; hij dwingt het niet af.
- Vraag aan de gemeente: krijgen wij die mogelijkheid ook voorgeschoteld? Grijpen we die met beide handen aan, of laten we hem weggaan?
- Dit is liefde: de mogelijkheid om christelijke liefde te betonen aangrijpen.

Gods hand in de situatie (Filemon 15)

- Paulus zoemt uit en erkent de hand van God: 'hij is wellicht daarom enige tijd van u gescheiden geweest, opdat u hem voor eeuwig zou terughebben' (Filemon 15).
- De woordkeuze 'van u gescheiden geweest' (niet: 'weggelopen') laat zien dat Paulus hier Gods werking aanwijst, niet alleen Onesimus' eigen besluit.
- Vergelijk Genesis 50:20 (Jozef): 'Jullie hebben kwaad tegen mij bedacht, maar God heeft dat ten goede gedacht.' Op dezelfde manier erkent Paulus hier Gods hand.
- Paulus richt de ogen van Filemon op de geestelijke werkelijkheid achter de praktische omstandigheden van het gemeenteleven.
- Toepassing: ook wij moeten soms uitzoomen en erkennen: God is hier aan het werk. Dat mag ons handelen en denken beïnvloeden.

Niet meer als slaaf, maar als geliefde broeder (Filemon 16)

- Paulus roept Filemon niet op om Onesimus vrij te laten; dat staat er niet.
- Maar hij wijst op de voornaamste band: zij zijn broeders in de Heere Jezus (Filemon 16).
- Daarom mag Filemon hem 'voor eeuwig terughebben': niet in de vergankelijke verhouding van meester-slaaf, maar als broeder in Christus.

- In Christus is de nutteloze slaaf nuttig geworden; dat is wat het evangelie in zijn leven gedaan heeft.
- Onesimus zal Filemon nog meer behulpzaam zijn dan Paulus: iets om naar uit te kijken.

Het eigenlijke verzoek (Filemon 17-21)

Aanvaard hem zoals u mij zou doen (Filemon 17)

- 'Als u mij houdt voor een medegelovige, aanvaardt hem dan zoals u het mij zou doen' (Filemon 17).
- Radicale woorden: ontvang Onesimus op dezelfde manier als je de logeerkamer voor mij gereed maakt.
- Klinkt in moderne ogen misschien manipulatief; maar dat is het niet.
- Wat Paulus doet: hij laat de diepte en de reikwijdte van het evangelie zien. Als gelovigen zeggen we: ja, natuurlijk wil je zo handelen naar je broeder in Christus.
- Paulus gaat zelf voorop: hij voegt de daad bij het woord en is zelf een voorbeeld.

Het evangelie tentoongesteld: plaatsvervangende (Filemon 18-19)

- 'Als hij u onrecht aangedaan heeft of u iets schuldig is, breng dat mij in rekening' (Filemon 18).
- Dit is het evangelie tentoongesteld: het plaatsvervangende aspect, zoals de Heer Jezus onze openstaande schuld betaalde met Zijn bloed.
- Paulus pakt eigenhandig de pen: 'Ik, Paulus, heb het eigenhandig geschreven. Ik zal betalen' (Filemon 19). Dit is geen gedictieerd stukje; hij schrijft het zelf, waarschijnlijk in zijn slechte handschrift.
- 'Om niet te zeggen dat u ook uzelf aan mij schuldig bent' (Filemon 19): Filemon is zijn hele leven aan Paulus verschuldigd, want Paulus heeft hem over de Heer Jezus verteld.
- Filemons schuld is bij de Heer in rekening gebracht; de Heer Jezus gaf Zijn leven als losprijs. In dat licht is Filemons schuld aan Paulus niets.

Maak mij blij (Filemon 20)

- 'Laat mij dit voordeel van u hebben in de Heere. Verkwik mij innerlijk in de Heere' (Filemon 20).
- In het Grieks staat 'oninemi': laat mij deze Onesimus van u hebben; opnieuw de woordspeling op de naam.
- Schreiner (geciteerd): 'Paulus spoort Filemon aan om te doen wat hij in het verleden zo vaak had gedaan: Paulus' hart verfrissen, door Onesimus te verwelkomen als een broeder, als een vergeven zondaar, als een geliefde vriend.'
- Maak mij blij. Geef mij vreugde. Dat is de persoonlijke smeekbede van Paulus.

Vertrouwen op gehoorzaamheid (Filemon 21)

- 'Ik vertrouw op uw gehoorzaamheid en ik weet dat u nog meer zult doen dan wat ik zeg' (Filemon 21).
- Het is aansporing in liefde (Filemon 9) én een bevel (Filemon 8) dat gehoorzaamd moet worden (Filemon 21).
- Christelijke broederliefde is niet optioneel in het christenleven; het is een absolute must.

Afsluiting van de brief: praktische gastvrijheid (Filemon 22-25)

Een kamer gereed maken (Filemon 22)

- Paulus vraagt Filemon ook een gastenverblijf gereed te maken; hij hoopt via de gebeden van de gemeente bij hem te komen (Filemon 22).
- Opnieuw een kans voor Filemon om christelijke liefde te tonen: nu door praktische gastvrijheid.
- Filemon gebruikt zijn middelen niet voor eigen luxe, maar dienstbaar aan het evangelie en de mede-arbeiders.

Groeten en zegenbede (Filemon 23-25)

- Groeten van Epafraas, Marcus, Aristarchus, Demas en Lucas, mede-arbeiders van Paulus (Filemon 23-24).
- Afsluiting: 'De genade van onze Heer Jezus Christus zij met uw geest. Amen' (Filemon 25).
- Paulus sluit af met genade: precies waarmee hij opende (Filemon 3). De genade van de Heer Jezus is het fundament van alles wat hij gevraagd heeft.

Conclusie: wat is liefde?

Door het evangelie gevormde hereniging

- De hereniging van Filemon en Onesimus heeft de vorm van het evangelie: het is de bediening van de verzoening in de praktijk.
- De verticale realiteit (verzoening met God door Christus' plaatsvervangend zoenoffer) heeft een horizontale uitwerking: verzoening in menselijke relaties.
- 2 Korintiërs 5:19: 'God was het die in Christus de wereld met Zichzelf verzoende en aan hen hun overtredingen niet toerekende.'
- Schreiner: 'Verzoening is gebaseerd op vergeving, op het feit dat God jouw overtredingen niet tegen jou aanrekent. De genade van God in Christus is transformatief, levensveranderend.'
- Paulus weet dit uit eigen ervaring: als jonge man onderweg naar Damascus ervoer hij zelf die levensveranderende genade. Een vervolger van de gemeente werd een broeder van degenen die hij vervolgde.

Vergeven is een bijbelse opdracht én een belofte

- Is Paulus' verzoek manipulatief? Nee: hij wijst Filemon zachtmoedig op een bijbelse opdracht.
- Mattheüs 6:9-15 (het Onze Vader): 'Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij onze schuldenaren vergeven.' En: 'Als u de mensen hun overtredingen vergeeft, zal uw hemelse Vader u ook vergeven; maar als u niet vergeeft, zal uw Vader uw overtredingen ook niet vergeven.'
- Vergeven is een opdracht; maar ook een belofte: 1 Johannes 1:9: 'Als wij onze zonden belijden, is Hij getrouw en rechtvaardig om onze zonden te vergeven en ons te reinigen van alle ongerechtigheid.'
- De werkwoorden 'vergeven' en 'reinen' in 1 Johannes 1:9 beschrijven een afgesloten handeling: het heeft in het verleden plaatsgevonden en is klaar.
- Hoe ouder we worden, hoe moeilijker vergeven vaak wordt; bitterheid en onvergevingsgezindheid passen niet bij het leven als gelovige.
- Paulus geeft op zijn oude dag zelf het voorbeeld: hij laat zien dat het kan.

De gezindheid van Christus als model (Filippenzen 2:5-9)

- Filippenzen 2:5-9: 'Laat die gezindheid in u zijn die ook in de Heer Jezus Christus was.'
- Hij beschouwde gelijkheid met God niet als iets om vast te houden, maar ontledigde Zichzelf door de gestalte van een slaaf aan te nemen.
- Hij vernederde Zichzelf en werd gehoorzaam tot de dood, ja de kruisdood.
- Waarom deed de Heer Jezus dat? Uit liefde, omdat Hij van jou en van mij houdt.
- Paulus zegt tegen Filemon: laat los waar je recht op hebt, volg het voorbeeld van Christus.
- En: in Christus ben jij mij alles verschuldigd, want ik heb je over de Heer Jezus verteld. Jouw schuld is bij Hem in rekening gebracht.

Toepassing: 1 Johannes 4:7-21 als afsluiting

- 1 Johannes 4:7: 'Geliefde, laten wij elkaar lief hebben, want de liefde is uit God.'
- Wie niet liefheeft, kent God niet, want God is liefde (1 Johannes 4:8).
- De liefde van God is geopenbaard doordat Hij Zijn eniggeboren Zoon in de wereld gezonden heeft (1 Johannes 4:9).
- Niet wij hadden God lief, maar Hij had ons lief en zond Zijn Zoon als verzoening voor onze zonden (1 Johannes 4:10).
- 'Als God ons zo lief had, moeten ook wij elkaar lief hebben' (1 Johannes 4:11).
- Wie zijn broeder haat en zegt God lief te hebben, is een leugenaar: wie zijn broeder die hij ziet niet liefheeft, kan God Die hij niet gezien heeft niet liefhebben (1 Johannes 4:20).
- Opdracht: wie God liefheeft, moet ook zijn broeder liefhebben (1 Johannes 4:21).
- Slotoproep aan de gemeente in Emmeloord: snel zijn om elkaar te vergeven; bekend staan als 'de geliefde, de mede-arbeider, de medestrijder'.
- Daarvoor hebben we de genade van de Heer Jezus Christus uitermate nodig, waarmee Paulus zijn brief afsluit (Filemon 25).

Discussievragen

1. Uit de preek: Wie kan ons medestrijder noemen? Wie weet zich door ons gesteund, geestelijk of praktisch, in gebed of anderszins, voor wie zijn wij medestrijders in het evangelie?
2. Uit de preek: Krijgen wij als gemeente de mogelijkheid voorgeschoteld om liefde en genade te betonen aan iemand? Grijpen we die mogelijkheid met beide handen aan, of laten we hem weggaan?
3. Uit de preek: Paulus erkent Gods hand in de situatie met Onesimus en richt daarmee Filemons blik op de geestelijke werkelijkheid achter de praktische omstandigheden. Herken je dat in je eigen leven of in het gemeenteleven: dat je achteraf Gods hand ziet in iets wat eerst pijnlijk of onbegrijpelijk leek?
4. Suggestie: Paulus spoort Filemon aan door de liefde in plaats van door een bevel, en geeft hem de kans vrijwillig lief te hebben. Hoe verhoudt zich dat in ons eigen leven: handelen we vanuit liefde en vrijwilligheid, of meer vanuit plicht of sociale druk?
5. Suggestie: De preek stelt dat bitterheid en onvergevingsgezindheid niet bij het leven als gelovige horen, en dat vergeven moeilijker wordt naarmate we ouder worden. Wat helpt jou concreet om te blijven vergeven, ook als het onrecht groot is?

Deze outline is automatisch gegenereerd op basis van de transcriptie van een Preek-opname en is bedoeld als persoonlijk studiehulpmiddel of gespreksaanzet, niet als officiële weergave van de preek. Wij kunnen niet garanderen dat de outline volledig, foutloos of theologisch representatief is.

Maak je eigen preekoutline op preksamenvatting.nl

Een dienst van Betermetjan.nl